

Christian Albrecht Döderlein

**Meditatio De Christianis, Christo Ex Mortuis Resurgenti Desponsatis, Ad
Illvstrandvm Locvm Pavlinvm Rom. VII. 4. Qva Solemnia Paschalia Civibvs Pie
Celebranda Indicit, Atqve Simvl Conspectvm Praelectionvm Aestivalivm Exhibet :
[P. P. Sub Sigillo Academiae, Bützovii Ipso Pasch. Festo Die, M. D. C. C. LXI.]**

[Rostock]: Litteris Adlerianis, [1761]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn84395714X>

Druck Freier Zugang

Ving Profother ymd. Kap
101a. B.

48. b. 31.

425

Fa-1092(100.)

1) Taddel (Joh. Jac. Stör) de lingua Libilita
 2) Apostolorum
 3) Scheler (Gerhard. Henning) de chorea
 4) Viti
 5) Quistorp (Joh. Bernh.) de mystici
 Spiritus sancti in Mariam peperac
 in iuxta Effatum Luc 1, 34
 6) Bibliotheca elegantiorum de putatio
 num in illustriora et selectiora veteri
 chetori Testamenti loca
 7) Lintan (Jr. Olfert Dahn) Hapsum
 de in dnu gaudium Libum Jusu pnr
 nris fctum
 8) Boemia (Joh. Gottl.) de Philipp
 Melanchthonis in Academicam Lipsi
 cam insignibus meitis oratio
 9) Doederlein (Christ. Albert) de dono
 Spiritus Sancti ad episcopi Ministerium
 hanc allegato
 10) Wiggers (Otto Ernst Christ.) de Vsu et
 Abusu rationis humanae in rebus divinis
 11) Christ. Augustijn Conformationis dno Dns
 Christiani huius finem und dnu spiritus
 12) Carl Ludewigs Pfaltz. Gaudium huius dnu
 13) Muller (Joh. Steph.) Christus per ipse
 socium anorum placita Deus
 14) Baillhazar (Joh. Henn) Historia locorum
 Theologicorum Phil. Melanchthonis
 15) Hülkin (Joh. Jac.) de Setu non Petra
 16) Deinde de Vocatione ad ministerium
 ecclesiasticum
 17) Schultze (Steph.) Archaeologiae faciae

18) Lintan (Joh. Olfert Dahn) Hapsum
 in dnu gaudium Libum Jusu pnr
 nris fctum
 19) Scheler (Gerhard. Henning) de chorea
 20) Viti
 21) Quistorp (Joh. Bernh.) de mystici
 Spiritus sancti in Mariam peperac
 in iuxta Effatum Luc 1, 34
 22) Bibliotheca elegantiorum de putatio
 num in illustriora et selectiora veteri
 chetori Testamenti loca
 23) Lintan (Jr. Olfert Dahn) Hapsum
 de in dnu gaudium Libum Jusu pnr
 nris fctum
 24) Boemia (Joh. Gottl.) de Philipp
 Melanchthonis in Academicam Lipsi
 cam insignibus meitis oratio
 25) Doederlein (Christ. Albert) de dono
 Spiritus Sancti ad episcopi Ministerium
 hanc allegato
 26) Wiggers (Otto Ernst Christ.) de Vsu et
 Abusu rationis humanae in rebus divinis
 27) Christ. Augustijn Conformationis dno Dns
 Christiani huius finem und dnu spiritus
 28) Carl Ludewigs Pfaltz. Gaudium huius dnu
 29) Muller (Joh. Steph.) Christus per ipse
 socium anorum placita Deus
 30) Baillhazar (Joh. Henn) Historia locorum
 Theologicorum Phil. Melanchthonis
 31) Hülkin (Joh. Jac.) de Setu non Petra
 32) Deinde de Vocatione ad ministerium
 ecclesiasticum
 33) Schultze (Steph.) Archaeologiae faciae

- 27) Soderlern (Christ. Albert) de Christiani
Christo ex mortuis resurgenti de
moniali ad illustrandum locum Sardin Romani.
- 28) Rient (Carl. Joh.) Oraculum in Euang.
Luc 1, 16-21 ex Esai 40, 1, 2 citatum de
- 29) Reckner et J. natus Academiae Regionon-
tanae programma utrum deum deceat
filium suum unicum in carnem humanam misse
- 30) Bries (Joh. Gabr) de doctrina legum Mosai-
carum praesentia illustratione opposita
- 31) Scherfen (Andr. Christ) de litteris vocali-
bus in recentibus in scriptura veteri
Testamento hebraeu

MEDITATIO
DE CHRISTIANIS,
CHRISTO EX MORTVIS

RESVRGENTI DESPONSATIS,
AD ILLVSTRANDVM LOCVM PAVLINVM,
ROM. VII. 4.

QVA
SOLEMNIA PASCHALIA,
CIVIBVS PIE CELEBRANDA

INDICIT,

ATQVE SIMVL
CONSPECTVM
PRAELECTIONVM

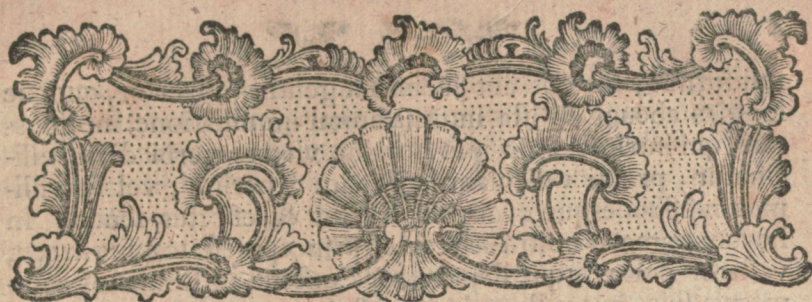
AESTIVALIVM EXHIBET,

ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BÜTZOVIENSIS DIRECTOR,

D. CHRISTIANVS ALBERTVS
DOEDERLEIN,

S. S. THEOL. P. P. O. ET CONSIST. DVCAL. CONSIL.

LITTERIS ADLERIANIS.

I. N. I.

§. I.

Inter difficiliora scripturæ s. loca merito refertur
caput. VII. Epistola ad Romanos. Tantam enim
 ibi offendimus non tam vocum quam rerum ip-
 sarum sublimitatem, tam profundos sensus, ex
 intima religionis christianæ natura petitos, & quidem qua-
 tenus doctrina IESV CHRISTI ad ipsum usum est transfe-
 randa, quo in usu quos animi motus, quosque varios effectus
 tam legis quam evangelii in intimis mentis recessibus homo
 sentiat, ut mirari haud debeamus, multos interpretes a vera
 orationis vi sententiaque Apostoli longissime aberrasse. Qui-
 cunque enim aut orationis coherrentiam, quæ ex more Pauli
 elegans quidem & solida, sed subtilis est, ex conspectu amit-
 tunt falsosque comminiscuntur nexus, aut totam disputatio-
 nis apostolicæ vim ad externam tantummodo doctrinæ for-
 mam, statumque, nescio quem, externum sub diversis exter-
 nis oeconomis transferunt, ita ut nihil aut parum in ipso-
 rum interpretatione de interna affectione mentis sensuque
 animi relinquatur; hi tunc necessario in transversum agun-
 tur, hoc magis torquentes & pervertentes Apostoli dicta,
 quo pertinacius inhaerent externæ tantum isti atque mo-
 rali

A 2

8.
27.
2
25.

rali formæ, sub qua aut Judæi aut gentiles vixerint, quoque longius abeunt ab ista interna animi immutatione motibusque, qui intrinsecus in ipso homine virtute verbi divini efficiuntur, prouti vel solam legis vim experitur, vel suavissimos ineffabilesque evangelii fructus & effectus sentit. In horum numero nostra ætate vel princeps est IOAN. TAYLOR, vastator potius atque depravator Epistolæ ad Romanos commentis suis, quam Paraphrastes & Interpretes *), qui dignus esset, ut ex instituto a viro quodam prudente & veri christianismi gnaro castigaretur. Hujusmodi enim sceleribus armiano · socinianis, partim aliunde translatis, partim in ipsa Germania nostra exclusis inundatur ecclesia, quæ res quantum quamque incredibile damnum sit in ecclesiam illatura, cum sub specie & titulo christianæ religionis perniciosissimæ & a vera indole Evangelii longissime remotæ doctrinæ incautis propinentur & instillantur, posteritas, si nos sentire nolumus, persentiscet & deplorabit.

§. II.

Ego quidem in præsentia limitum hujus meditationis memor, ad *comma quartum* capitis septimi adstringam orationem meam **), in quo simul tota vis & summa hujus capitis continetur. Etenim, quæ in versiculis præcedentibus ab Apostolo dicta sunt, viam tantum pandunt ad hoc nostrum comma, quod istis, conclusionis & Apodoseos instar, subnectitur: & quæ sequuntur in reliqua parte capitis, illustrandi & explicandi nostri versiculi gratia videntur addita esse. Sed ne statim in limine disputationis, quod nonnullis accidit, a vero aberremus, constituamus verum nexum, quo hoc caput septimum cum præcedenti conjungitur, ut inde certo pateat, quodnam sit consilium Apostoli, quis scopus hujus tracta-

*) IO. TAYLORII Paraphrasis und Anmerkungen in Epist. ad Rom. Germanice Berolini, 1759, editæ sunt.

**) miscellaneas nonnullas observationes in Taylorii opus proximis quibusque occasionibus additurus.

tractationis. Atque hoc loco illud quidem, si rem universam spectemus, nemini, qui a præconceptionibus sit liber, obscurum aut dubium esse potest, quod Apostolus, postquam prioribus quinque capitibus & gentes & Judæos demonstrasset, quoniam æquali modo legi haud satisfecerint neque etiam satisfacere possint, unam tantum eandemque viam habere ad salutem, gratuitam nimirum remissionem peccatorum & justificationem per fidem in sanguine Christi, nunc varias objectiones removeat, quasi hæc doctrina obfit studio sanctitatis & bonorum operum, quo nomine reipsa Apostolus ejusque Evangelium traducebatur passim a malevolis. Hoc quam falsum & iniquum sit, ostendit Apostolus simulque demonstrat, qua ratione ex fide in Christum & justificatione gratuita sanctitas vitæ per se & necessario sequatur, quin & nullo plane modo fideri posse, ut homo ad istam sanctitatem perveniat, nisi præstructa fide & justificatione. Hoc consilium Apostolus statim cap. III, 31, postquam totam summam salutaris doctrinæ de gratuita justificatione per fidem proposuisset, qua una via & Judæi & gentiles ad Deum accedere & salvi fieri possint, exponit, *legem igitur*, inquit, *abrogamus? absit! sed firmamus legem.* Sed differt paullulum plenam destructionem hujus accusationis, paucis interea indicatam, dum propositum suum primarium atque principale per totum caput quartum & quintum uberius declarasset firmissimisque argumentis munivisset. At absoluta hac disputatione redit initio capitis sexti ad istam objectionem, reprehendensque eam ostendit, tantum abesse, ut evangelium doctrinaque de gratuita justificatione sine interventu legis studium sanctitatis sufflaminet, ut potius quisquis evangelium fide recipiat vera, gratiaque Dei in Christo per fidem fruatur, certissime ipsa ista gratia ejusque sensu impulsus sanctitati serviat, quamvis istud studium jam non amplius ad consequendam justificationem coram Deo adhibeat, utpote quam dudum gratis, tanquam condemnatus a lege, destitutusque omnibus meritis, per Christum consecutus sit, accessumque habeat ad Deum, non quia sanctitati studet, sed quia

gratis absolutus est ab omni condemnatione legis: quæ quidem gratia eo abundantius se exferat, eoque majoris fiat a peccatore gratis justificato, quo magis ministerio legis suam perspiciat atque sentiat profundissimam corruptionem. Hinc versiculo primo cap. vi. *permaneamus in peccato*, inquit, *ut abundantius se exferere possit gratia?* Hoc, quam nullo modo ex sua doctrina sequatur, ita ut potius contrarium inde inferendum sit, variis argumentis per caput sextum & septimum persequitur Apostolus, atque ostendit, quanquam homo per fidem justificatus se peccatorem sentiat, neque cupiat vel possit etiam per legis observationem ad Deum accedere, sed solo se evangelio sive gratuitis promissionibus in sanguine Christi datis, per fidem consoletur & sustentet, omnemque suam justitiam coram Deo in eo quærat, ut per Christum liberatus sit ab accusatione & condemnatione legis, hoc ipso tamen ejusmodi hominem plane animo immutari, vimque peccati in ipso frangi, novasque plane & divinas vires ipsi donari, quibus & possit & sponte velit, per totam suam vitam ea peragere, quæ Deus sibi placere in lege significaverit. Conclusionem & ἀνακεφαλαίωσιν totius hujus disputationis Apostolus instituit a versu 24. capitis septimi, usque ad versum 17. capitis octavi, ubi ad novam tractationem accedit. Inter hæc argumenta, quibus demonstrat, quomodo justificationem gratuitam certo sequatur studium sanctitatis, etiam illud refert, quod peccatum in iis, qui vere in Christum credunt atque per fidem justificati sunt, omnem vim & dominatum suum hac ex ratione amiserit, *quia ejusmodi homo non amplius sub lege fit, sed sub gratia.* c. vi, 14. Hæc ipsa ratio cum novam occasionem cavillandi adversario præbere possit, quasi licentia peccandi tradatur ab Apostolo, quoniam obligationem legis solvere videatur: hanc suam sententiam variis similitudinibus & exemplis illustrare, cavillationemque retundere conatur. Primo enim utitur similitudine & exemplo a servis desumpto, qui alicui domino fide data ad obsequium se adstrinxerint, cap. vi, 16-23. deinde adhibet exemplum & similitudinem legis alicujus peculiaris mosaicæ, nimi-

nimirum legis matrimonialis, eamque transfert ad ostendendum, quomodo justificari a lege in universum spectata peculiari quodam respectu & ratione liberati sint per Christum: sed per hoc ipsum peccati vim in ipsis retusam, novamque ac divinam vitam in ipsis inchoatam esse, ut Christo toti mancipati & desponsati sint. Cap. VII, 1-6.

§. III.

Hæc cuncta non jam acutum & subtilem interpretem, sed quemvis modo prudentem, attentum, & cordatum lectorem postulant. Atque hæc si teneamus, facili negotio detegemus sophisticationes & *παραψευδή* hermeneutica, a *Grotio* non excogitata quidem, sed in scenam revocata, a *Lockio* exornata, adoptata denique recentissime a *Taylorio*: quibus utuntur ejusmodi homines ad evertendum genuinum sensum totius hujus epistolæ, & ad destruendam imprimis omnem vim gravissimi hujus commatis *quarti*, quod nos in præsentia paucis explicare instituimus. Hoc vero, quo magis pateat, nunc quidem duo mihi dari postulo, quæ quamvis ex instituto demonstrare per hujus meditationis limites mihi haud liceat, proxima tamen occasione oblata copiosius & accuratius docebo. Primo igitur loco teneri velim, falsum esse istud *Taylorii* assumtum, quasi Apostoli consilium in hac epistola sit, de externa tantum mosaica oeconomia, quam in *legis* voce intelligat, disputare, atque ostendere, quod externa ista oeconomia legalis abrogata sit, neque gentibus injungenda, quin & eandem ne Judæis quidem ipsis amplius ad justificationem & sanctificationem opus esse & sufficere: hinc legale istud discrimen inter gentes & Judæos exspirasse. Non hoc vero Apostolo in hac quidem epistola propositum est; sed potius, ut sine ullo discrimine de lege in universum, sive ceremoniali sive naturali, ostendar & pronunciet, cunctos homines, sive sub externa oeconomia legali constituti fuerint, sive minus, peccatores contra legem naturalem esse, neque ulla opera, secundum quamcunque legem

gem facta, homini accessum parare posse ad Deum. *Deinceps* & illud hoc loco tanquam evictum assumo, etiam in veteri oeconomia mosaica non defuisse promissiones gratuitas remissionis peccatorum, cunctis, qui vere resipuerint datas, & pollicitationes vitae aeternae, si quis Deo ex animo obediverit, neque propterea discrimen veteris & novae oeconomiae in eo esse situm, quasi in hac demum hujus generis promissiones & pollicitationes praeceptis divinis a Christo sint additae. Ut enim in reliquis, ita & in hac re *Taylorius* aperte focrinianizat.

§. IV.

Haec igitur duo cum in praesentia assumamus; *tertia* tamen quaedam *Taylorii* falsa persuasio, quae per totam epistolam vagatur, inprimis vero in nostrum comma alienum plane sensum inferendi occasionem praebet, accuratius paullo est mihi destruenda. Etenim superiori ista falsa hypothesis, quasi Apostolus id tantum agat, ut sublatam esse externam oeconomiam mosaicam ostenderet, neque opus esse, ut gentiles huic se oeconomiae subjiciant, deceptus & inductus *Taylorius*, pro lubitu permutationem personarum, quas alloquitur Apostolus, comminiscitur, & quod Apostolus de utrisque, & Judaeis & gentibus, simili & aequali modo differit, de interno nimirum statu mentis, priusquam ad Christum sint conversi, ita discerpit & dilacerat, ut cuncta referat ad externam tantum conditionem nunc gentilium, nunc Judaeorum, prout ipsius falsis hypothesis convenire videtur. *Nunc alloquitur gentes, inquit, qualis fuerit eorum conditio externa, priusquam Christus advenerit: nunc convertit orationem ad Judaeos, quo statu fuerint sub veteri oeconomia: & sic porro.* Quis prudens vero lector tibi dederit, *Taylori*, te jure & ratione ita discerpere & lacerare Apostoli disputationem? Hoc enim totum confictum & commentitium est. Quemadmodum enim Apostolus non istud sibi propositum habuit, ut externam conditionem Judaeorum sub veteri oeconomia, qua discernebantur a gentilibus, describeret, aut de sublato hoc tantum

❧ ❧ ❧

tantum externo discrimine disputaret : sed unam tractat causam & Judæis & gentilibus communem, omnes nimirum sub peccato esse, sive legem scriptam haberent, sive minus, atque utrosque nullis plane operibus legis sive scriptæ sive naturalis posse justificari, unamque utrisque esse viam ad communionem cum Deo spiritualemque & divinam vitam, gratuitam nimirum remissionem peccatorum per mortem & sanguinem Iesu Christi fide apprehensum ; ita, quod ad hanc principalem causam attinet, nulla est permutatio personarum, ad quas oratio dirigatur, sed cunctos ex æquo alloquitur Apostolus, quod omnes, sive Judæi sive gentiles, unam tantum habeant justitiam coram Deo, nimirum justitiam fidei, quodque propterea neuter, neque Judæus neque gentilis, ullo studio virtutum, secundum quamcunque legem suscepto, niti possint, quin immo, quod ambo, quousque huic legali studio serviant, nihil plane efficiant, sed sint servi peccati, ipsamque veram sanctitatem tunc demum attingere queant, si per Christum sine interventu virtutum & operum legalium gratis a peccatis sint absoluti Deoque reconciliati. Hanc causam, inquam, Apostolus sine ullo discrimine aut permutatione personarum, ad utrosque æquali modo perorat. Ut enim utrorumque statum æqualem ante conversionem demonstraverat, quod cuncti æquali modo & Judæi & gentiles peccati reatu & condemnatione teneantur sine ullo discrimine, cap. III, 9. 22. 23. atque ut postea utrisque unam eandemque viam justificationis itidem sine ullo discrimine ostenderat, c. c. v. 27-29. c. IV, 11. 12, sic & in rota hac disputatione pergit, ut non solum hanc justificationis viam, sed & necessarium nexum sanctificationis cum justificatione adepta utrisque ita explicet, ut plane nullum discrimen, quasi cum aliqua gente peculiariter disputet, aut ipsi privatim aliam causam, quam alteri, exponat, usquam inveniri possit, nisi in cerebro fingentium, non interpretantium. Atque absoluta hac principali causa, ad utrosque æquali modo pertinente, demum duo consecutaria profert, quorum alterum spectat ad Judæos, unde reprobatio ipsorum nascatur, nimirum

B

mirum quia hanc ipsam unam viam justificationis, quasi melioris conditionis propter legem scriptam sint, quam gentiles, rejecerint, c. ix, x. alterum vero consecrarium pertinere ad gentiles, ne se contra Judæos rejectos efferant, cum & ipsi ex mera gratia, nulla interveniente sua dignitate, sint servati: quam conditionem, simulac Judæi vellent inire, etiam ipsos restitutum iri, c. xi. Tantum igitur abest, ut ex his duobus separatis consecrariis probari possit, quod & in superiori disputatione Apostolus separatam diversamque causam nunc cum Judæis nunc cum gentilibus tractet, ut potius ex hac ipsa orationis connexionem denuo egregie confirmetur, ipsum antea unam eandemque rem sine ullo discrimine & Judæis & gentilibus exposuisse. Qua de re ne ullum plane dubium restare possit; Apostolus ipse in conclusione totius tractationis expressis & disertis verbis affirmat, se hoc sensu eoque consilio, atque de ipsa illa re cum cunctis æquali modo disseruisse, ac nos hactenus ex orationis connexionem ostendimus, c. xi, 32.

§. V.

Vt vero eo melius possimus animadvertere, quam falsa sit *Taylorii* ista hypothesis de permutatis personis gentili-um & Judæorum, ad quorum utrosque separatim Apostolus nonnulla differat, quæ in alterum non conveniant; videamus speciatim, quam indigne, hac hypothesi abutens, caput *sextum* & *septimum* iste tractet & pervertat. Atque istud quidem, sive sextum caput, pertinere fingit ad gentiles, quorum status pristinus ita describatur, ut malis consuetudinibus corrupti, variis indulserint vitiis & sceleribus, neque propter ignorantiam promissionum per Christum manifestatarum satis firma habuerint motiva, quibus voluntatem emendarent. Hinc, quæ de corruptione humana, de carne, etc. in hoc capite dicantur, non indicare universalem aliquam naturæ humanæ ipsius corruptionem, neque istis phrasibus statum Judæorum etiam describi: sed cuncta valere tantum de orbe gentili, nefarius consuetudinibus adscitis oppresso. Quæ

Quæ vero habentur v. 14. quod non sint Romani sub lege, hanc habere vim, quod isti ex Romanis credentibus, qui antea gentiles fuerint, non sint vocati ad veterem oeconomiam mosaicam, ubi nullæ existerent promissiones, quibus possint uti tanquam rationibus voluntatem moventibus ad relinquenda scelera: sed ad novam oeconomiam, ubi satis amplæ ipsis offerantur promissiones, quæ omnes peccatorum voluptates longissime excellant. Ad Judæos vero, ita pergit *Taylorius*, deinceps oratio se convertit cap. vii. quæque hoc capite proferantur, nequaquam pertinere ad cunctos homines, quasi lex in cunctis hominibus id efficiat, quod de ipsa Apostolus hoc capite prædicat: sed tantummodo ad pristinum statum Judæorum sub veteri oeconomia, ubi nil nisi comminatio mortis peccatoribus, nullæ promissiones propositæ fuerint; quare Judæos, deficientibus satis firmis motivis non potuisse pravis cupiditatibus resistere, sed succubuisse istis etc. Jam vero quod ad falsissimos conceptus attinet, quos *Taylorius* de veteri oeconomia in medium affert; supra jam monui, proxima occasione istos esse profligandos. Nunc attendamus, quam vehementer disputationi apostolicæ in his duobus capitibus ista personarum permutatio repugnet, eamque plane ad alienum sensum detorqueat. *Primo* enim omnibus perspicuum esse arbitror, Apostolum capite sexto cum iisdem disputare, cum quibus capite quinto disputaverat. Atque hoc quidem non ex eo solum liquet, quod Apostolus sine ulla interruptione ac uno quasi habitu ea, quæ capite vi. sequuntur, connectat cum cap. v. neque vola aut vestigium appareat, se jam alios alloqui, quam quos antea allocutus erat, nisi quis manifeste comminisci aliquid, & ex cerebro suo ejusmodi conversionem orationis intrudere velit. Sed, quod jam præcipuum est, ex ipsis illis, quæ capite quinto disputata sunt, objectionem occupat Apostolus, quam quis inde formare & ab Apostolo dicta oppugnare possit. Ergo, quæ capite sexto disputantur, ad eos pertinent, ad quos oratio capite quinto directæ erat. Quo enim modo, si alius est, cum quo capite quinto disputatur, exempli gratia

B 2

Judæus,

obomorp

Judæus, alius vero, uti gentilis, cum quo capite sexto agitur, quomodo is, inquam, ad quem prior oratio nihil pertinet, istam arripere & pro se & suo statu inde argumentari poterit. Quod si Apostolus ad Judæos dixerit, legem esse superinductam, uti gratia eo abundantior fieret, c. v, 20. 21; quid hæc ad gentilem, cui ex *Taylorii* hypothesei lex non fuit data, sive qui antea in oeconomia mosaica non fuit constitutus? Qua ratione ejusmodi gentilis ex eo, quod Judæi constituti fuerint sub externa quadam & separata oeconomia, qua id effectum sit, ut gratia eo abundantior redderetur, pro se aliquid concludere, atque ex suo pristino statu, ab oeconomia mosaica plane alieno, itidem inferre potuisset, si ipse in peccatis sit mansurus, gratiam abundantior fieri? argumentatus nimirum esset gentilis ita: quia ex oeconomia per Moysen instituta sequi videtur, ut is, qui sub ista oeconomia constitutus sit, possit permanere in peccato; ergo ego, qui sub oeconomia mosaica constitutus haud fui, permanebo in peccatis, ut gratia abundantior fiat. Quis sibi persuadebit, tam absurdas conclusiones Apostolo unquam in mentem venire potuisse? Quilibet, qui videre vult, nimis aperte videt, nullo modo sibi constare orationis coherentiam, nisi sumas, Apostolum eosdem illos, cum quibus capite quinto disseruerat, nunc capite sexto loquentes inducere, qui ista, quæ ad ipsos dicta erant, male detorquere, & ut Apostolum ejusque doctrinam oppugnarent, absurdas inde conclusiones elicere conabantur. Atqui Apostolum capite quinto, certe versiculis ultimis, cum iis loqui, qui legem acceperant, tam certum atque clarum est, quam quod certissimum. Apud hos enim disertis verbis affirmat, per hoc ipsum, quod lex ipsis data sit, quæ res ex ipsius *Taylorii* hypothesei ad gentiles nihil attinebat, istud effectum esse, ut ipsis gratia eo magis necessaria & uberior fieret. Hic igitur effectus ad gentiles itidem non pertinebat, sed feriebat solos Judæos. Solis Judæis per superinductam legem gratia abundantior reddita est. Soli igitur Judæi ex *Taylorii* hypothesei ita huic apostolicæ disputationi occurrere potuerunt, quomodo

quomodo id ab initio capitis sexti factum videmus. Cum
solis itaque Judæis capite sexto disputat Apostolus. Atque
sic quidem *Taylorius* ex sua hypothese de lege, quod sit exter-
na mosaica oeconomia, statuere cogitur, si sibi constare, nec
centies uno halitu ipse sibi repugnare velit. Nobis vero
necesse haud est, ut vel cum Judæis vel cum gentilibus solis
Apostolum hoc sexto capite disputare statuamus, utpote qui
in lege non istam externam oeconomiam, sed legem, natura-
lem præcipue, intelligimus, cunctis hominibus latam, per Mo-
sen solemniter repetitam, cunctisque hominibus per ver-
bum divinum annunciatam, ut & Judæi & gentiles æquali
modo inde turpitudinem & corruptionem naturæ & vitæ
suæ intelligentes & sentientes, necessitatem & abundantiam
divinæ gratiæ in Christo æstimare discant.

§. VI.

Quodsi tamen vel maxime concederemus, Apostolum
alios capite sexto, nimirum gentiles, alios vero, Judæos sci-
licet, capite septimo alloqui, nihil inde lucraretur *Taylorius*
pro suis falsis hypothesebus. Etenim rem certe ipsam in
utroque capite eandem esse, neque quod ad rem ipsam atti-
net, Apostolum de utrisque aliud quid pronunciare, adeo per-
spicuum est, ut nihil nisi attenta collatio & comparatio præ-
dicatorum opus sit ad hanc rem intelligendam. De iis, ad
quos oratio capite sexto directa est, pronunciatur, eos ante
Christi fidem peccato & veteri homini servivisse, peccatum
in ipsos tyrannidem exercuisse, atque regnasse in ipsis, mem-
bra sua eos exhibuisse instrumenta injustitiæ, ipsos morti
fructum tulisse, etc. nunc vero per Christum eos esse libera-
tos a peccato, & Christi servos factos, atque in vitam no-
vam & divinam translatos esse. Quod si quis intelligere no-
lit, hæc eadem esse, quæ capite septimo tractantur, neque
propterea Apostolum de diversitate status externi gentilium
quondam & Judæorum describenda vel cogitasse tantum,
næ is præconceptis opinionibus plane occupatus & abreptus
fit

fit necesse est. Utrosque describit, quales fuerint ante Christum, utrisque explicat, quales effectus sequantur, quousque homo operibus suis Deo placere studens per legis cujuscunque observationem justificari cupiat, neque aliam spem habeat, quam quæ suis ipsius virtutibus & operibus nititur. Utrosque monet, unam ipsis viam ad libertatem & novam vitam esse, gratuitam nimirum absolutionem ab angoribus terroribusque legis. Hæc cuncta ex apertissima Apostoli sententia ad omnes homines pertinent. Atque illud quidem, quod capite sexto v. 14, de cunctis christianis dictum erat, eos per hoc ipsum, quod non sub lege sint, sed sub gratia, i. e. quod non per legem justitiam coram Deo quærere cogantur, sed eam habeant per gratuitam absolutionem, illud, inquam, Apostolus capite septimo a v. 1-6, exemplo & similitudine quadam speciali, a legibus externam politiam spectantibus petita illustrat. Neque igitur novam causam tractandam suscipit Apostolus: sed antea jam, capite sexto a v. 15-23, tractationem susceptam novo argumento illustrante inculcat & explanat. Hoc vero ex ipsa connectendi ratione, qua utitur Apostolus, perspicue constat. *ἡ ἀγνοεῖτε ἀδελφοί*, inquit, cap. vii. v. 1. Quæ phrasis tunc demum adhiberi potest, cum in causa aliqua novo tantum argumento firmanda & explicanda progredimur; nequaquam vero infert, aut patitur, ut plane novæ tractationis initium comminiscamur. Conf. 1 Corinth. iii. 16. vi. 19. Apertissime enim se refert ad versum 16. capitis sexti, cum quo per particulam adversativam conjungitur, ita adhibitam, ut eadem res uberius disputari possit. Hinc & quæ adjicit Paulus, *γινώσκετε γὰρ νεκροὺς λαλῶν*, nullo modo probant, Apostolum jam privatim cum Judæis ejusmodi causam disputare velle, quæ ad ipsos solos, non vero æquali modo ad gentiles pertineat: sed id tantum significat Apostolus, se hanc rem, quam adhuc proposuerat, velle novo exemplo illustrare, quod ex lege mosaica sit petitur, quodque ii maxime & facillime essent intellecturi, qui inter Romanos antea Judæi fuerint.

Vri

Vti si quis in exponenda aliqua causa ad exemplum & argumentum ex philosophia desumptum devolvatur, atque addat: *cum philosophis jam agam & ex eorum doctrinis causam meam illustro*; num quis propterea tractationem, quod ad rem ipsam attinet, mutari, aliamque causam, quæ ad reliquos, cum quibus hætenus actum est, nihil attineat, suscipi, concludat?

§. VII.

His ita præstructis, ad partem priorem capituli VII. propius accedamus. Cum Apostolus, ut ex superioribus constat, hoc tantum respectu de libertate a lege disputet, quatenus ista effectus plane peculiare & inopinatos progignat, si referatur ad statum præsentem & naturalem omnium hominum, quousque hi nullam aliam justitiam coram Deo norunt, nisi quam lex præscribit & exigit; ex hoc ipso jam intelligi debet, non de obligatione legis in universum aut de cunctis ejus effectibus & usibus loqui Apostolum, sed de illis tantum, qui consequuntur, dum lex vim suam in hominem exerceat interveniente aliquo tertio, statu nimirum hominis naturali, quo interveniente lex in hominem ita agit, ut eum accuset & condemnet, atque per hoc ipsum occasio fiat, ut profundius immergatur homo in servitutem cupiditatum pravarum atque peccati. Etenim cum v. 14, capituli VI. dixisset, peccatum non posse dominari iis, qui credunt in Christum, eo quod non sub lege sint; hoc ipso innuit & affirmat, quousque homo sub lege sit, i. e. in statu suo naturali sine Christo, eum etiam dominio peccati obnoxium esse. Quare effectum legis hoc respectu tantum explicat, quatenus isti homo hoc interveniente statu subiectus & adstrictus est. Atque id ipsum Apostolus exemplo isto, quod ex complexu legum ad illustrandam suam causam affert, adeo perspicue docet, ut nullum plane dubium relinquantur. Ejusmodi enim legem producit, quæ vim suam exercet in hominem non proxime & immediate, sed interveniente alio homine, ad quem, dum relatio prioris perstat, lex peculiare quosdam effectus producat,

ducat, statim cessaturos, dum hic posterior homo, cum quo iste prior vinculo quodam conjungitur, e medio tollatur & vita fungatur. Hæc est enim vis legis matrimonialis, ad quam Paulus v. 2. 3, provocat. Ex his vero colligamus necesse est, non legem ipsam comparari ab Apostolo cum marito, cui alligati sint homines naturales, quique mori debeat, sive cujus omnis vis & effectus abolendus sit: sed aliud quiddam induci, mariti respectum subiens, quo interveniente & vigente homo a lege ita constringatur, ut plane peculiares effectus oriantur, atque per ipsam vim legis homo isti tertio intervenienti plane subjectus & mancipatus sit. Quem nexum, quamque vim orationis cum plerique interpretum ex conspectu amiserint, non potuerunt non ad interpretationes admodum coactas repugnantesque devolvi, ut nunc homo mori dicatur, nunc lex etc. Cum e contrario tota oratio non modo facile sibi constet, sed & elegantissima, gravissimique ponderis sit, dummodo tertium istud recte constitua-
mus, ad quod, dum viget, per ipsam legis vim adstrictus est homo. Atque hoc quidem, uti jam innuimus, nihil aliud est, quam status naturalis, quo homo corrupta natura contaminatus, & ineptus ad servandam legem redditus, conatur suis viribus legi satisfacere & Deo placere. Hic status dum adest, sive dum homo in hoc animi & mentis statu vivit, lex serveris suis exactionibus, quibus nunquam satisfacere homo potest, atque propterea terroribus, minis, & pœnis propositis, tam fortiter constringit eundem, ut quo magis cupiditatum impetum frangere conatur homo, eo magis istis implicetur, atque Deum metuens servili modo, nullisque amoris sed solius timoris stimulis actus, dum foris legi satisfacere studet, intus & clam delectetur peccato, atque optet, ut metu liberatus illud impune perpetrare possit, quod lex prohibet. Hac autem via homo aut plane tandem cuncta timoris repagula, desperata quasi causa, frangens cupiditatum velis totum se permittit, aut dum externis quibusdam factis legi se posse satisfacere falso sibi persuadeat, subtilibus vitiorum vinculis totus captus, a Deo aversus, atque a vita vere

vere divina longissime remotus persistit, ita ut hoc animi statu nullo plane modo ex peccato eluctari possit, sed huic in perpetuum adstrictus maneat. Iste igitur status animi naturalis, atque ista relatio, in qua hominem in isto statu constitutum erga legem deprehendimus, est ille maritus, qui mori debet, si ab illa peculiari vi legis, qua fortius adhuc peccatis eorumque servituti adstringimur, ut nullo modo eluctari possimus, liberari velimus. Quod quidem ex parte aliqua jam præclare vidit *Elstnerus* in observationibus s. ad h. l. conf. *Wolffii* curæ crit. & ph. ad h. l. Etenim nunc quidem caput septimum elegantissime cohæret cum sexto, & cum, ut supra jam ostendimus, in utroque capite una eademque tractetur causa, videmus, Apostolum istum veterem hominem, de quo v. 6. capitis vi. dictum erat, nunc cum marito comparare, qui per ipsam legem nos adeo sibi adstrictos & obligatos habuerit, ut non potuerimus non peccato servire. Illud ipsum enim, quomodo vetus iste homo cum Christo cruci adfixus & morti traditus sit, ut ista vis legis, qua profundius peccatis immergimur, hoc marito sublato, non amplius se in credentibus exserere possit, & qua ratione e contrario, ista peculiari vi legis extincta, cum Christo ita jungamur, ut sponte & libero spiritu novam plane vitam vivamus, hoc ipsum, inquam, Apostolus capite vii, & inprimis v. 4, legis matrimonialis exemplo illustrare & clarum facere studet. Atque quid magis perspicuum esse possit, quam istud, quod ipse Apostolus c. vii, s. 6. explicandi sensus sui causa adjicit, ubi tam clavis verbis ipse hanc sententiam, quam hactenus in medium attuli, enunciat, ut cordato lectori facile apparere arbitrer, nihil me dixisse, nisi quod ipse Apostolus dicat. *In carne, inquit, dum essemus, passionibus sive cupiditatibus peccatorum, quæ per legem oriuntur, efficaces fuerunt in nobis, ut ejusmodi opera perpetraremus, quorum stipendium est mors, coll. c. vi, 21. sive jam verbum evangelio activo sensu explicare velis, sive passivo, id quidem mihi perinde est, & ad causam meam nihil attinet: ipse tamen ad*

C

signi-

significatum passivum magis propendeo. Neque enim Apostolus videtur affirmare velle, passionem istam corruptam aliquid novi progenuisse & effecisse, sed id potius agit, ut ostendat, quomodo ipsæ illæ passionem vi quadam legis plane singulari progignantur & efficiantur, conf. v. 8. ff. Neque illud jam curo, num velis cum *Lockio* præpositionem *διὰ* explicare per *sub*: nam & hoc sensu firma manet explicatio nostra, quod Apostolus ostendat, quales effectus in homine naturali oriantur, dum *sub lege* est. Quamquam b. *Wolfius* recte ex versu 8. observet, vocem *διὰ* fortiori significato esse transferendam. Sed *Grotii* violentas detorsiones quis æquo animo ferre possit? qui hunc quintum versum ita conatur circumscribere: *pauci sub statu legis erant πνευματικοί - - - plerique erant σαρκικοί*, nullam vel exiguam spem vitæ æternæ habentes, ac proinde addicti huic vitæ etc. Undenam, quæso, vel levissima veritatis specie probabis, in carne esse, eandem habere vim, ac *sub statu legis* esse? Legas caput octavum hujus epistolæ, aut evolvas cap. ii. epistolæ prioris ad Corinthios, vel cap. v. epistolæ ad Galatas; ac longe aliter cogeris cogitare de vero significato hujus phræseos. Aut quis tibi jus & potestatem dedit, cum Apostolus aperte de cunctis hominibus loquatur, qualis sit eorum status, dum adhuc sine Christo soli legi sint addicti & subiecti, ut tu id quidem ad plerosque tantum restringas, atque aperte repugnes Apostolo dicenti, cunctos homines ita esse affectos, excipiens, id de plerisque tantum verum esse. Num hoc est interpretari scripturas, an evertere? Vidit aliquid *Grotius* socinianizans, nullo modo hoc Apostoli effatum sibi constare posse, dum lex per falsam istam hypothesein, supra rejectam, pro externo statu & oeconomia legali mosaica sumitur. Falsum enim est, sub illa oeconomia cunctos homines ita affectos fuisse, quomodo Apostolus hoc capite homines sub lege constitutos describit. Hinc audendum aliquid fuit, atque enunciationes universales detorquendæ fuerunt ad sensum particularem. Quanta hæc fuit præjudiciorum atque errorum

rum vis in *Grotio* cæteroquin magno & docto! ut maluerit scripturam aperta audacia evertere, quam scripturæ, erroribus ejus directe contradicenti, animum submittere. Taceo reliqua in hac *Grotiana* explicatione vestigia errorum & falsarum persuasionum. Sed adhuc magis ineptit *Taylorius*. Qui cum videret, *in carne esse*, nullo plane modo transferri posse, *sub oeconomia mosaica constitutum esse*, aliam ingreditur viam, & ita hunc quintum versum *παρεσφαι*: da wir unter dem Gesetz völlig in lasterhafte Gewohnheiten verfallen, mitto reliqua plena opinionum sine ratione susceptarum, & additionum pro lubitu assumtarum, id unum modo animadvertens, quam misera & inepta tautologia *Taylorius* vim orationis apostolicæ eludere conetur. Etenim, qua tandem ratione contrahuntur vitiosæ consuetudines, *Taylori!* nullo sane alio modo, nisi sæpius repetitis malis actibus & cupiditatibus, quibus indulget homo. Quid jam hoc sibi vult: *cum pravis cupiditatibus & actibus indulgeremus, eosque efficeremus; prava cupiditates & vitiosi actus in nobis effecti sunt.* Hanc enim vim habet *Tayloriana* paraphrasis. Hem portentosa hermeneutica! Num tu tibi persuaderi parieris, ita ineptiisse Apostolum. Verum enim vero non pravas consuetudines vitiosis demum actibus contractas Apostolus per phrasin, *in carne esse*, indicat, sed pravitatem & impotentiam connatam naturæ nostræ, priusquam spiritus s. supernaturali operatione emenderetur & sanetur. conf. c. viii, §. ff. *Ioan.* III, 6. Atque hoc ipsum quidem *Taylorio* fraudi fuit, quod istam connatam corruptionem naturæ humanæ videre noluit. Ex Adnotationibus, quas *Taylorius* paraphrasi suæ adjecit, intelligimus quidem, eum vim & pondus hujus effati apostolici bene sensisse: sed præjudiciorum torrente abreptus, vage tantum disputat, ambiguisque verbis veram sententiam obscurare tantum, oculisque lectorum subducere conatur. Sed mittamus hæc, atque illud potius observemus, quod nunc quidem interrogationem ab Apostolo v. 7. propositam facili negotio intelligere, recteque ac prout decet,

cum præcedenti disputatione conciliare & connectere possimus. Etenim cum dixisset, legem ejusmodi vim peculiarem in hominem naturalem exercere, ut dominio peccati eum adstringat, tanquam uxorem marito, unde nonnisi fructus lethiferi, atque vitiosi actus oriri possint; recte nunc quærit, num igitur lex ipsa peccatum sit, cum nonnisi peccatum progignat, numque, cum antea præcepisset, peccato moriendum esse, nunc vero, ipsi legi nos mortuos esse, lex propterea ipsum sit peccatum? Atque hanc quidem quæstionem Apostolus in posteriori parte capitis septimi ita solvit, ut ostendat, quomodo lex non per se, utpote quæ sit sancta, & justa & ad vitam data, peccatum operetur, sed interveniente isto statu hominis naturalis corrupto, ubi lex exactionibus suis, quibus homo non potest satisfacere, atque suis minis, quas homo nullo conatu suo potest avertere, id tantum efficiat, ut prævæ cupiditates fortius irritentur, atque homo fervili metu a Deo averfus profundius immergatur studiis legi contrariis: quare non ipsi legi in se & in universum homo, dum ad Christi gratiam confugit, moriatur, sed eo tantum respectu, quatenus lex interveniente nostra ἀδυναμία, ea exigit, quæ præstare non possumus, & propterea terrendo & damnando hominem, accessum ad filialem animum erga Deum præcludit, ut prava studia majores tantum vires capiant, dum per Christum a terroribus istis atque condemnatione legis liberemur, conf. cap. VIII, 3.

§. VIII.

Iam vero facilem nobis & proclivem aditum ad rectam intelligentiam commatis quarti paravimus. ὡς ἐ ἀδελφοί (μs) cum emphasi quadam Apostolus non solum apodosin ad simile istud antea prolatum indicat, sed fortem simul conclusionem infert, ad versum 14. cap. VI. respiciens. Propterea, inquit, & vos pari modo, quod ad legem in relatione ad pristinum vestrum animi statum attinet, sentire debetis, quod ipsi, pristino isto statu & medio sublato, mortui sitis, quemadmodum interveniens mors mariti uxorem

uxorem liberat. εὐθανάτωσθε τὸ νομῶ) Nihil hoc loco cogitemus de statu quondam externo sub oeconomia mosaica, neque de abrogatione istius externae oeconomiae: sed cuncta referuntur ad statum mentis internum, & ad legem ipsam qualemcunque, etiam moralem, ut ex superioribus constat. Multo minus legem ipsam mortuam & in universum abrogatam esse Apostolus hic affirmat: sed *vos*, ipsi homines, qui ad Christum conversi & in nomen ejus baptizati sunt, legi, peculiari quodam sensu, mortificati estis. Dum nimirum pristinus iste corruptus status, quo interveniente lex plane singulares in ipsis effectus gignebat, & ipsa eos huic statui ita fortiter adstringebat & alligabat, ut uxorem marito, ut non potuerint non peccato servire & ab ipso vinci, morti traditus est. Duplici nimirum respectu hominem Apostolus considerare nos jubet, *primo* quatenus corruptioni naturali est immerfus, ubi lege accedente adhuc fortius huic miseriae adstringitur; deinde in se, quatenus tanquam Dei creatura, ab ista corruptione est liberandus & ad novam vitam renovandus. Dum priori respectu iste pristinus animi status mortificatur, homo moritur tanquam maritus; dum autem altero respectu liberatur ab isto statu per mortem, liberatur etiam tanquam uxor ab ista peculiari vi legis, qua ad peccandum & serviendum corrupto isti statui ineluctabili ratione adstringebatur. Hinc praecedenti capite, *vetus vester homo*, inquit, *cruci affixus est: corpus peccati est abolitum: mortui estis, quod ad peccatum attinet*, v. 6. 11. atque per hoc ipsum nunc cessare intelligitur vis illa legis, quam, dum viveret atque vigeret pristinus iste status, sive *vetus homo*, in nos exercebat: quemadmodum cessat vis legis matrimonialis in uxorem, simulac vita fungitur maritus. conf. v. 6. cap. VII. δια τὸ σωματος τὴ χρεῖς) Nunc vero demum clarum & perspicuum nobis fiat, qua ratione homo, quod ad pristinum istum & corruptum peccati statum attinet, mortificari possit, atque propterea peculiaris ista vis legis in ipsum cesset, quanquam ipse non moriatur, sed tanquam uxor liberata, mortuo marito in libertatem vindicetur. Id nimirum accidit, cum san-

Etissi

Atissimum corpus Christi cruci affigeretur, conf. c. vi. v. 6.
 vicaria morte pro nobis suscepta. Etenim homo in veteri
 statu peccati constitutus, ad mortem, perpetuo accusatus, dam-
 natur per legem, atque per hanc condemnationem ista vis
 legis se exierit, cui homo peccator subiectus est. Neque
 lex prius exactiones suas dimittit aut a damnando cessat,
 quam supplicium re ipsa sumtum, & quam lex in peccato-
 rem pronunciat, sententia executioni data sit. Sed Christus
 accedens subiit nostro loco istud supplicium, atque senten-
 tiæ in peccatorem pronunciatae ipse se submitit, ut in ipsius
 sanctissima persona mors ista accidat, quæ peccatorem ma-
 nebat. conf. *Galat.* III, 13. Hoc vicario supplicio sumto,
 homo reputatur ipse supplicium a lege inunctum dedisse,
 pristinumque istum peccati statum, ob quem homo morti ad-
 dictus erat, re ipsa esse morte multatum, ita ut tota senten-
 tia a lege pronunciata, in summo suo rigore adimplera sit,
 neque lex in posterum peccatorem morte & supplicio terre-
 re, aut aliquid amplius propter peccata ab ipso exigere &
 postulare possit (*der Sünder hat sein Recht ausgestanden*). conf.
 c. vi, 7. Hic vero mortis terror, condemnatioque legis, quæ
 collo peccatoris impendebat, cum ipsa illa vis legis sit, per
 quam peccator ita adstringebatur statui suo corrupto, ut ad
 Deum accedere, & amore Dei repletus, alius homo fieri
 haud posset; intelligimus, quomodo homo legi, quod ad
 vim istam peculiarem attinet, sit per mortem Christi vicari-
 am mortificatus, ut ipsum ea non amplius ad servitutem pec-
 cati adstringere possit. Hæc vero Christi vicaria mors,
 quanquam moraliter tantum & reputative nostra mors sit, &
 nos eodem sensu morali & reputativo per corpus Christi legi
 supplicium dedisse dicamur, cum, quæ Christus perfecit, tan-
 quam nostrum factum nobis imputeretur; adesse tamen debet,
 si ista imputatio moralis apud nos locum habere velit, in ipso
 homine fundamentum aliquod, quo mediante fructuum mor-
 tis Christi re ipsa participes reddamur, atque effectus sequan-
 tur ejusmodi, ut in nobismet ipsis, quemadmodum a condem-
 natione & terroribus legis, sic & a servitute pristini status,
 sive peccati, re ipsa liberemur. Atque hoc fundamentum est

con-

consensus noster in Christi mortem vicariam, pro nobis susceptam, quo illam acceptamus tanquam supplicium a nobis alias jure subeundum, & pro nobis a Christo præstitum, qui consensus sive acceptatio progignitur, cum homo *vera fide* amplectitur Christum. Neque alia vis inesse potest in oratione Apostoli, commate 3. & 4. capitis vi. nisi eum, qui baptismo se obtulerit, consentisse in mortem Christi vicariam atque esse professum, se & illa indigere, & eam acceptare tanquam supplicium a se ipso dandum, sed a Christo præstitum. Hoc enim modo plantamur, seu una inferimur in fructus mortis Christi, & constituimur *ἐν τῷ ὁμοιωματι τῆς θανάτου αὐτοῦ*, ut quemadmodum Christus mortuus est propter peccatum, seu supplicium ejus subiit, ita & homo idem præstare censeatur & propter peccatum mori, v. 10. 11. Atque iste quidem consensus in Christi mortem, si quidem verus & solidus sit, qualem eum esse vult & supponit Apostolus, duo simul involvit. Ac *primo* quidem, ut homo, pristinum istum statum sive veterem hominem quovis supplicio dignum atque Deo exosum esse intelligendo, fatendoque se ipsum propter profundissimam suam corruptionem turpitudinemque animi morte dignum, atque prosterndo se tanquam reum mortis & supplicii & confitendo gravissimam suam culpam, ipse illum tanquam calamitatem suam præcipuam sive summum malum aversetur atque detestetur, eumque aboleri & e medio tolli ex toto animo cupiat. Quod nisi sit, non verus consensus in mortem a Christo pro nobis subeundam, sed ludibrium tantum & hypocrisis esse possit. Quis enim Christi mortem serio & ex animo amplecti & acceptare queat, qui ipse se mortis reum haud sentiat? Sed dum ipse homo mortis sententiam sibi incumbentem sentit vimque legis damnatricem perterritus & auxilium anxie circumspiciens experitur intimo animi sensu; tum quidem avide arripit, quod ipsi in Evangelio offertur, ut Christus supplicia ista, quæ hominem terrent & angunt, in se transferat, atque stupefcens ob Christi ineffabilem amorem, neque aliud quidquam, quod sibi saluti esse possit, inveniens, pavidus quidem & animo contritus, alacriter tamen & serio supplicia sua Christo imponit, atque con-

consentit & oculis quasi intuetur, qua ratione mortem acerbam, qua ipse se dignum sentit, agnus iste Dei subeat. Ioan. 1. 29. 36. *Alterum* quod in isto continetur consensu, illud est, ut nunc quidem ista Christi vicaria morte defendat se peccator contra minas & terrores legis: quæ cum perpetuo ipsum condemnet, propterea quod nunquam non peccatis & reliquiis veteris istius hominis contaminatum se sentiat, sententiaque mortis terreat; perpetuo consensu in Christi mortem homo hanc ipsam legi ejusque minis & sententiæ a lege latæ opponit. Sic vero legis sententiæ esse satisfactum omnemque condemnationem ab ipsa prolata re ipsa esse adimpletam sentiens homo, atque certus & securus, se non amplius ipsum morti esse addictum aut supplicio adstrictum, nullo modo per legem amplius servilibus terroribus a Deo absterri potest: sed recta via ad Deum accedens, liberatur isto servili timore, nihilque sibi deinceps a Deo metuens, amplectitur illum ut propitium patrem, salutem & cuncta bona ab ipso lætus exspectans, cum nihil pænæ amplius supersit per legis sanctissimæ sententiam ipsi infligendæ. Atque hac ratione, dum pristinum suum statum, quo pravis cupiditatibus indulgebat, ut malum maximum atque quovis odio & supplicio dignum intueatur & aversetur, sublata simul ista legis condemnatione ejusque terroribus, quibus a Deo ejusque amore absterrebatur, totum animum ejus ab istis pravis cupiditatibus abstrahi & immutari, omnemque vim & impetum peccati frangi, qui non videt, næ is totam naturam atque indolem mentis humanæ aut plane ignorat, aut se ignorare simulat, quo sanctissimam hanc de morte Christi vicaria doctrinam pervertere atque calumniari & criminari possit. Sic itaque, cum vetus homo, sive pristinus corruptus status, consentiendo in Christi mortem morti addicitur, tollitur ista peculiaris vis legis, qua ad peccatum tanquam ad maritum adstringebatur ipse homo, atque frangitur simul impetus ipsius illius corruptionis, ne amplius homo pravis cupiditatibus indulgere cogatur, sed libero & filiali accessu ad Deum fruens plane novo animo & sensu induatur. *εις το γινεσθαι υμεις ετερον, το εν νεκρων ευερεθυντι*) Nunc vero Christus ipse

ipse duplicem quasi personam sive respectum sustinet. Ac primo quidem, quatenus mortem vicariam subiit, sustinens quasi vices veteris hominis & prioris nostri mariti, & tanquam ipse esset iste peccator morti addictus, necatur & supplicio subicitur, ut iste prior noster maritus e medio tollatur. Deinceps vero tanquam victor mortis & peccati, alter noster maritus est, cui nunc plane novo vinculo adstricti & obligati sumus. Hunc enim homo, qui eo, quo supra dictum est, modo, in mortem illius consentit, nunc unum intelligit esse fontem salutis, solatii, atque vitæ. Ineffabilis ejus amor summaque merita in nos, cui totam nostram liberationem a morte & interitu æterno, omnem nostram salutem, omnem accessum ad Deum, omnem vitam & spem debemus, & qui vere est *πῶτερ*, tam arctis nos cum ipso amoris, venerationis, grati animi & obedientiæ vinculis jungunt, ut totos nos ejus peculium esse hilari & læto animo fateamur, neque qui Christum hoc modo novit, aliter potest, ac ipsi totam suam vitam atque ipsum se fovere & mancipare. Hinc, quod nostro commate asserit Apostolus, quod ad rem ipsam attinet, plane coincidit cum alio ejusmodi effato, 2 Corinth. v, 14. 15. *ὡς καὶ πορεύομεν τῷ θεῷ*) Hæc quidem verba longiori explicatione haud indigent; cum ex superioribus satis jam constet, qualis animus erga Deum & Christum in iis oriatur, qui Christi mortem vera fide acceptant. Hinc & ex ista conjunctione nostra cum Christo moriente & resurgente, oriuntur nunc etiam ejusmodi actiones talisque vita & mores, quæ Deo placent, gloriamque ejus amplificant, neque ex hypocriticis tantum rationibus, quas sensus carnis & philautia prava suppeditant, proficiscuntur, sed unice ex amore Dei & Christi, tanquam veri & unici nostri mariti & Domini, cui toto animo & omnibus consiliis nostris sumus alligati.

§. IX.

Profundissimos simul atque saluberrimos orationis hujus sensus videtis, cives! Neque in tota ista causa quidquam inest, quod summæ rationi consentaneum, aut mirabili sapientia ad rerum naturam atque ad hominum salutem attem-

D

pera;

peratum non fit. Vt enim in universis humanis rebus ipsis nulla alia via superest, qua in societatem atque consortium eorum descendere possimus, quæ ab aliis laudabiliter fiunt, ut fructus inde redundantis participes reddamur, nisi consensus; ita & dum ista ratione, quam Apostolus explicat, per mortem Christi a servitute pravarum cupiditatum liberamur, & ad Deum accedimus, immutamurque animo & mente, quanquam ipsi mentis motus, qui tum accidunt, non sint opus naturæ, sed effectiois supernaturalis, cuncta tamen ita contingunt, prout humana natura moralis atque libera flecti, atque immutari, non vero tolli debet, ut nimirum interveniente solida & vivida cognitione & rationibus gravissimis propositis, voluntas pellatur, liberaque mentis decreta intercedant. Atque hi quidem, quibus hæc ratio haud placet, aut totam rem ipsam, quod per Christi mortem liberemur a peccato, Deoque reconcilemur, quamquam fucum facere Apostolique doctrinam se recipere videri velint, contra apertissima verba negare, aut nescio quos raptus, qui qua ratione contingant, homo sibi haud conscius sit, violentasque immutationes fingere, sicque naturam humanam non emendare & sanare sed tollere coguntur. Quod quidem copiosius disputare in præsentia cum haud possimus, meditationi tamen vestræ, cives! materiam subicere volumus, cui his festis diebus inhærere, temporeque recte uti possitis. Etenim inter ipsos illos, qui rectis præceptis a pueritia imbuti sunt, eaque memoriter tenent, suavissima hæc atque solatii & vitæ plena doctrina iis non potest non displicere, qui nunquam re ipsa experimentum ejus fecerunt. Quidquid enim cæterum gloriantur, cum sint securi atque negligentes suæ salutis, neque vim istam legis damnatricem terroresque mortis & peccati unquam sentiant; etiam in Christi mortem vere nunquam consentiunt, aut consentire volunt. Sed quamvis multa disputent de ea; simulac tamen præter id, quod ab aliis acceptum memoriter tenent, de suo aliquid addunt, frigent omnia, atque dulcissimus iste beneficiorum Christi sensus longissime ab ipsis abest. Capti nimirum aut pravarum cupiditatum illecebris, quibus strenue serviunt, horrent mortem & iterum

ritum veteris hominis: aut vana specie virtutum quarundam, ad quas vel naturæ vel disciplinæ quadam bonitate contendere sibi videntur, superbientes, medico haud egent, sed sibi met ipsis sunt iustitiæ & servatoris loco. Ab utroque genere animum vestrum sejungatis, cives! atque ne in alterutro deprehensi pereatis, hæc sit vestra cura, hoc opus in his festis diebus. Meditemini, quales, quamque miseri sitis sine Christo, subjecti & mancipati peccato ad mortem: atque divini spiritus lucē collustrari vos patiamini inter serias preces atque meditationem divinarum rerum, ut laqueos peccati, sive crassos sive subtiles, quibus capti ad interitum abripiuntur, detegentes, accedatis ad Christum, seriatimque detestatione pristini status supplicia illius intueamini, quæ vestra sunt. Sicque damnato & tradito ad mortem veteri homine, vos desponsatis totos Christo, uni libertatis & salutis vestræ auctori, quo cum ipso resurgentes ad novam vitam, victores constituamini mortis & peccati.

§. X.

Vt vero nec istud ignoretis, cives, quos labores Doctores vestri per instans semestre æstivum, ad imbuendos vos optimis quibusque disciplinis, meditentur; accipite interea, dum per calamitates publicas SERENISSIMO ACCLEMENTISSIMO NVTRITORI NOSTRO licuerit, numerum Professorum completum sistere, quod ut per clementiam divinam propere fiat, precibus a Christo contendamus, accipite, inquam, interea summam Prælectionum ab iis, qui jam adsunt, instituendarum. Ac in *Facultate Theologica* quidem ego, cum dilectissimo collega, D. G. T. ZACHARIAE, S. S. Th. P. P. O. explicandæ Theologiæ dogmaticæ, polemicæ & morali, partim dum proxime absolutæ fuerint, de novo capeffendis, partim strenue continuandis, incumbemus, una cum prælectionibus exegeticis. Addemus & Historiam eccles. N. T. & prælectiones historico-theologico-introductorias in LL. symb. ecclesiæ nostræ: necis defuturi, qui exercitia examinatória in theol. dogm. & disputatoria in polem. flagitabunt. In *Facultate Iuridica* DD. ERN. IO. FR. MANTZEL, Ducal. Consil. & Iur. P. O. Institutiones & Pandectas Iuris civilis:

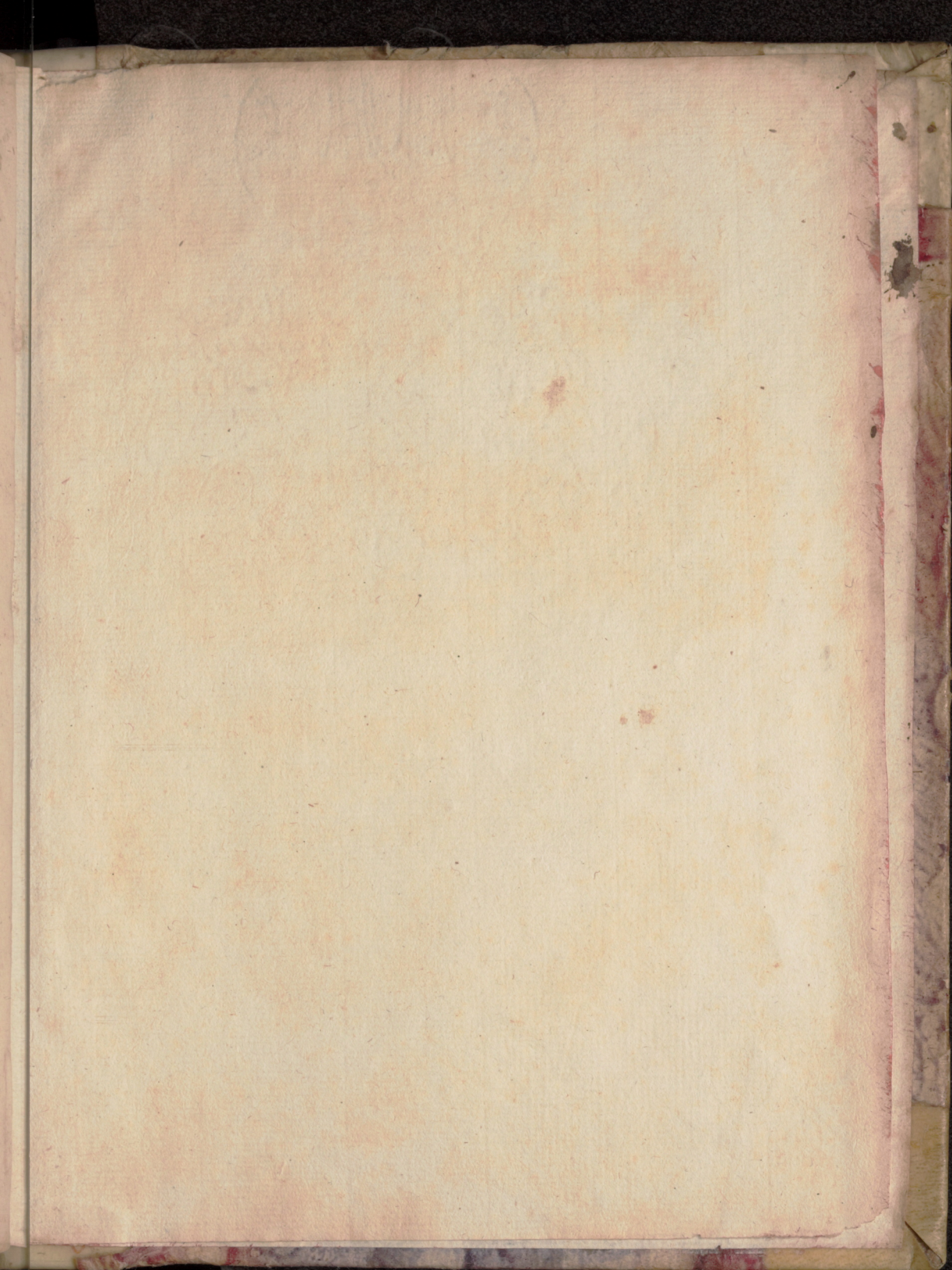
vilis: Ius canon. feud. & publ. cum historia docebit: Ius criminale haud negliget: Historiam litter. jurid. oculariter exhibebit. Horis intercalar. Praxin utramque instillabit, conventusque disputatorios & societatem litterar. adornabit atque præparabit, de qua vid. pagella peculiariter impressa. In *Facultate Medica* DD. G. C. DETHARDING, Med. P. P. O. & Ducal. Consil. Aul. absolutis prælectionibus anat. interpretabitur Physiol. medic. it. materiam med. & privatissime tradet praxin clin. auditoribus casus morborum speciales elaborandos suppeditaturus. Neque in aliis artis salut. partibus, si qui erudiri cupiant, studiis eorum deerit. In *Facultate Philosophica*, D. DAN. GOTTFR. SCHREBER, I. V. D. præter unum aut alterum collegium jurid. Prælectiones camerales theoreticas, it. camerales elaboratorio-practicas instituet. D. PAUL. THEOD. CARPOVIVS, M. D. vacabit LL. hebræo-biblicæ, hebræo-Rabbinicæ, hebræo-reuton. Chaldææ, syriacæ, arabicæ, haud prætermissa prorsus samaritana. Instituet prælectiones in antiquit. hebr. seu hist. gentis hebrææ: atque præcipue Biblia S. ipsa ex fontibus sacris, tam per partes, quam integra, explicabit, & seorsim dicta quæ vocantur classica, D. ANGEL. IO. DAN. AEPINVS præleget Logicam, Metaphysicam, & Ethicam philosophicam. Plures nunc quidem labores, aliis districtus negotiis, nondum promittit, neque tamen clariss. commilitonibus inserviendi studium unquam deferet. D. WENCESL. IO. GVST. KARSTEN explicabit Mathesin elementar. Mathesin sublim. Mathesin applicatam: Ius naturale strictè dictum, ac Ius sociale & gentium. Denique iis quoque operam suam offert, qui exercitiis disputatoriis vacare cupiunt.

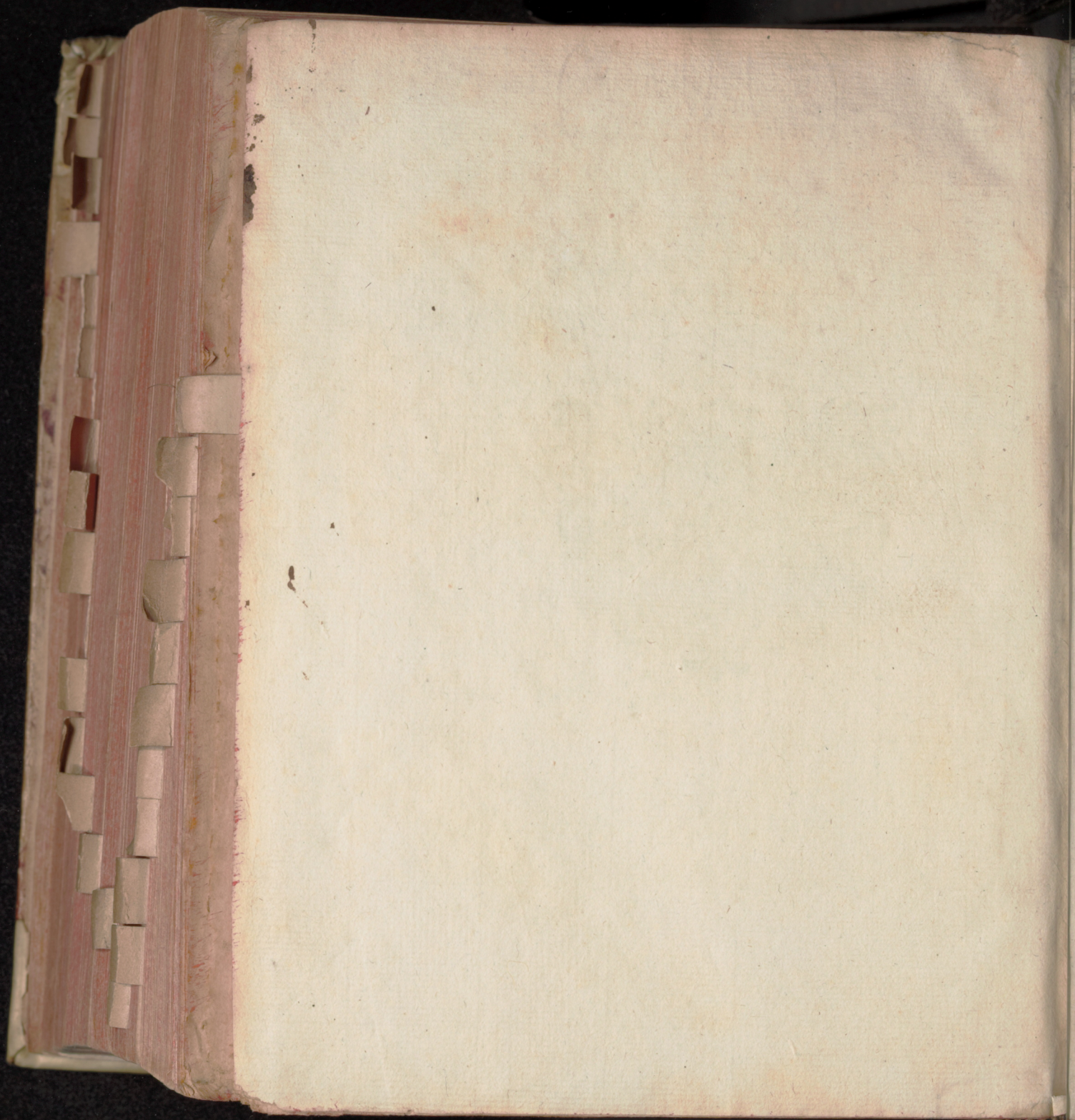
Reliqui doctissimi viri, a SERENISSIMO NVTRITORE NOSTRO ad publice docendi munus partim jam vocati, partim vocandi, labores suos, simulac advenerint, ex tabula publica significabunt. Neque desunt privati nunnulli

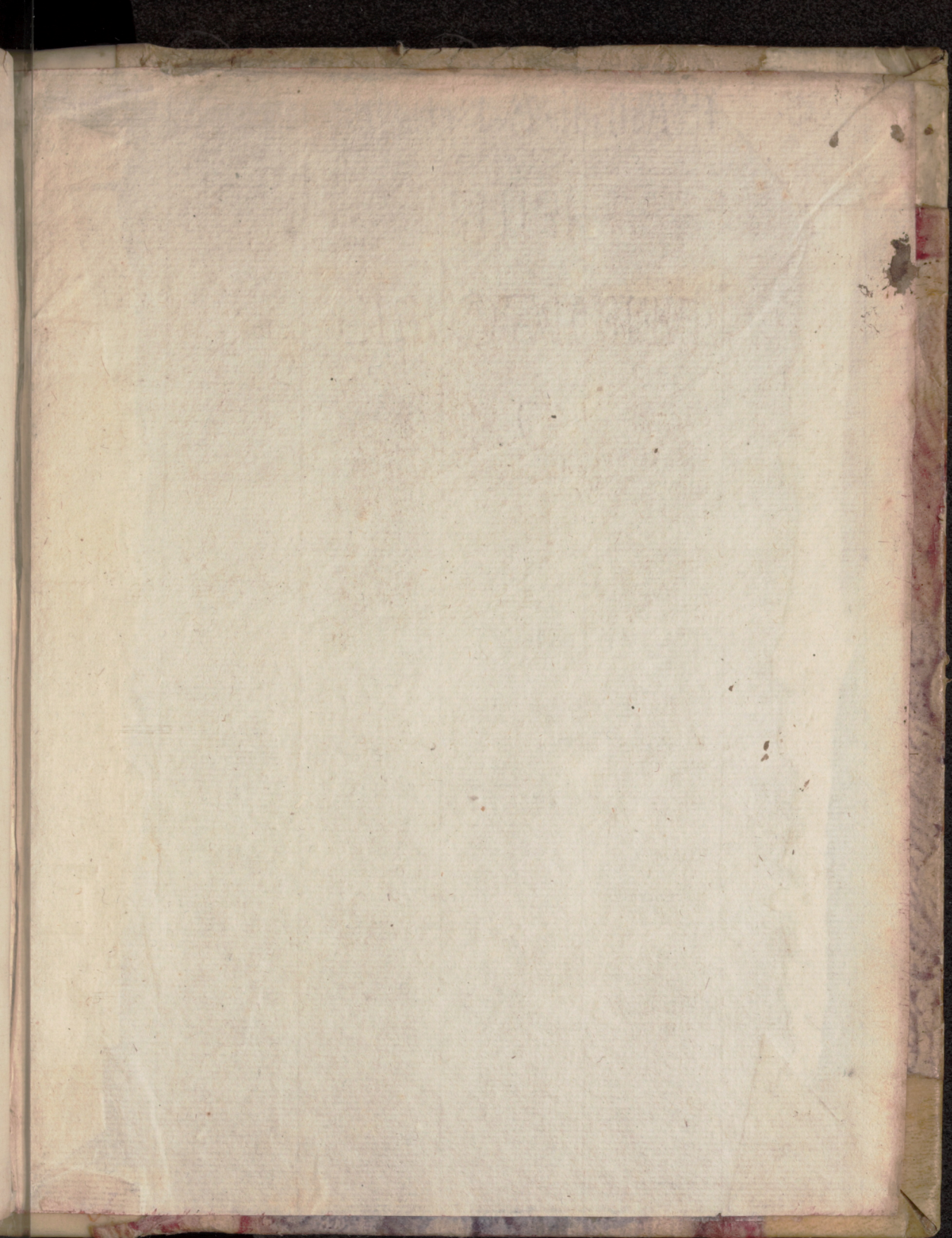
Doctores, qui invariis disciplinis operam suam litterarum studiosis pollicentur.

P. P. SVB SIGILLO ACADEMIAE, BÜTZOVII
IPSO PASCH. FESTO DIE,

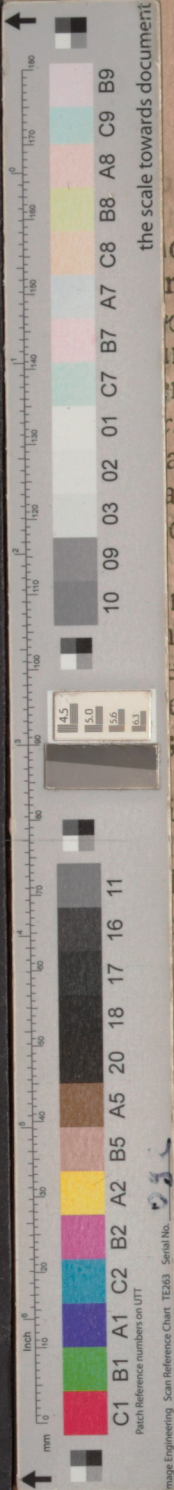
M. D. C. C. LXI,

§. VI.

oc vt inter Deum T.O.M. & gentem Foedus
ritu sollempni fieret, Moses, altari ex-Sinaiticum
cum sacrificiis eucharisticis sacrificiis,
anguine populum, ad altare qui stabat, Seruatoris
mens: ecce *sanguis illius foederis, quod pe-* Christi typis,
Exod. XXIV. v. 7. seqq. In usu hoc confirmatur.
ate apud gentes, vt testentur se caede,
as esse. Auctor est Liuius hist. L. I. cap.
quit M. Valerius (Fecialis), Jupiter, au-
populi Albani, audi tu populus Alba-
m prima postrema, ex illis tabulis ce-
nt, sine dolo malo, vtique ea hic hodie
ecta sunt, illis legibus populus Roma-
eficiet. Si prior defecit publico con-
tu illo die Jupiter populum Roma-
t ego hunc porcum hodie feriam: tan-
to, quanto magis potes, pollesque. Id
m saxo filice percussit., Et Virgilius
l. v. 639. seqq.
nter se posito certamine Reges
s ante aras, paterasque tenentes
aesa iungebant foedera porca.
adferunt HERODOTVS Libr. I. cap.
GHTAEVS in Annal. Sacr. Exc. 39.
t, vt Moses horum ritus fuerit imita-
sacrificio mortem Messiae adumbra-
rit

C 3

28.